

Vergaderjaar 2016–2017

34 620 X

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2016 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat/begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten voor het Ministerie van Defensie (X) vastgesteld. De in de begrotingsstaat/begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de eerste suppletoire begroting 2016 van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 *Het beleid*, het *voorstel van wet* gepresenteerd met daarin de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting.

Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de belangrijkste begrotingswijzigingen op de begroting van het Ministerie van Defensie vermeld. De verdere toelichtingen en de cijfermatige onderbouwingen van deze begrotingswijzigingen zijn terug te vinden in de paragrafen 2.3 *Overzicht uitgavenmutaties* en 2.4 *Overzicht ontvangstenmutaties*.

Afsluitend wordt in paragraaf 2.5 *Budgettaire gevolgen van beleid* inzicht gegeven in de begrotingsmutaties op artikelniveau voor de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen. Per artikel is in deze paragraaf een tabel opgenomen met daarin zichtbaar de budgettaire gevolgen van beleid als ook tabellen met de uitgaven- en de ontvangstenmutaties. De toelichting die per artikel wordt gegeven heeft betrekking op de kolom mutaties suppletoire begroting.

De toelichtingen die gegeven zijn op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien er sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties, wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat er verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden.

2. Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2016 van het Ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de eerste suppletoire begroting met een bedrag van € 134,7 miljoen te verhogen. Voor het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2016 wordt voorgesteld dit met € 82,3 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 8.426,5 miljoen en een ontvangstenbudget van € 342,6 miljoen. Het bedrag voor de in 2016 aan te gane verplichtingen wordt verhoogd met € 455,8 miljoen tot € 9.113,5 miljoen.

De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting 2016 is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)

Stand 1 ^e suppletoire begroting 2016	€ 8.291.765
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2016	€ 134.725
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2016	€ 8.426.490

Ontvangsten (in duizend euro)

Stand 1 ^e suppletoire begroting 2016	€ 260.282
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2016	€ 82.292
Stand begroting Defensie (X) in de Najaarsnota 2016	€ 342.574

2.2 Belangrijkste begrotingswijzigingen

Een verdere toelichting en de cijfermatige onderbouwing van deze begrotingswijzigingen zijn terug te vinden in de paragrafen 2.3 *Overzicht uitgavenmutaties* en 2.4 *Overzicht ontvangstenmutaties*. Daarnaast zijn de budgettaire gevolgen van de begrotingsmutaties bij de afzonderlijke artikelen in paragraaf 2.5 zichtbaar gemaakt.

2.3 Overzicht uitgavenmutaties

Bedragen x € 1 miljoen (De totalen kunnen afwijken van de som van de lossen delen als gevolg van afrondingen)

artikel	1	2	3,0	4	5	6	7	8,0	9	10	11	12	Totaal
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Invester- ringen krijgs- macht	DMO	CDC	Alge- meen	Centraal appa- raat	Geheim	Nomi- naal en onvoor- zien	Totaal
Begroting 2016 Wijzigingen in samenhang met de Voorjaarsnota 2016	367,9	689,6	1.138,0	633,8	319,5	1.446,2	743,9	1.040,6	100,1	1.595,6	5,4	153,5	8.233,9
	- 78,3	35,4	76,2	39,1	33,0	- 109,4	38,0	126,1	7,3	- 6,7	0,0	- 102,8	57,8
Stand Voorjaarsnota 2016	289,6	724,9	1214,2	672,9	352,6	1.336,8	781,9	1166,6	107,4	1.588,8	5,4	50,6	8.291,8
Stand Miljoenennota 2017	289,6	724,9	1214,2	672,9	352,6	1.336,8	781,9	1166,6	107,4	1.588,8	5,4	50,6	8.291,8
Wijzigingen in samenhang met de Najaarsnota 2016	21,0	10,9	4,2	22,2	4,4	110,9	5,0	- 21,8	1,7	25,6	1,2	- 50,6	134,7 0,0
A. Autonome mutaties													
B. Beleidsmatige wijzigingen:													
1. Interdepartementale overboekingen		3,4	0,0	0,0	1,5	0,7			- 0,6	- 0,2			4,9
2. Reservering valutaschommelingen						40,0							40,0
3. Nieuwe lening ABP met aflossing van oude lening										32,8			32,8
4. Herschikkingen tussen defensieon- derdelen	- 1,7	4,1	3,7	18,9	- 5,5	- 0,6	13,0	0,2	2,4	- 8,5	1,2	- 27,1	0,0
5. Uitdelen budget migratie		3,4	5,0	3,3	7,4	5,8						- 25,0	0,0
6. Doorwerking verkoopopbrengsten						19,7						1,5	19,7
7. Doorwerking overige ontvangsten	22,7		- 4,5		0,9	10,6	- 8,0	9,6		1,4		34,3	34,3
8. Beleidslijn vastgoed						34,7		- 34,7				0,0	0,0
9. Aflossen egalisatieschuld								3,0				3,0	3,0
Stand Najaarsnota 2016	310,6	735,8	1.218,5	695,1	356,9	1.447,7	786,9	1.144,8	109,1	1.614,4	6,6	0,0	8.426,5

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

Beleidsmatige wijzigingen

1. Interdepartementale overboekingen

Door de budgetoverhevelingen met andere ministeries stijgt het uitgavenkader van Defensie met € 4,9 miljoen.

De belangrijkste mutaties zijn de bijdrage vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor inzet van een fregat voor FRONTEX (€ 3,4 miljoen), de bijdragen van diverse ministeries voor de kustwacht (per saldo € 1,5 miljoen).

2. Reserveringen valutaschommelingen

Het kabinet heeft in 2016 eenmalig € 40 miljoen vrijgemaakt om een reservering voor valutaschommelingen aan te leggen in de Defensiebegroting. Wisselkoerstegenvallers worden vanuit deze reservering gedekt, wisselkoersmeevallers komen ten gunste van deze reservering.

3. Nieuwe Lening ABP met aflossing van de oude lening

De Staat is met het ABP een lening overeengekomen om de kapitaaldekking van de militaire ouderdomspensioenen te financieren. De ramingen voor opname en aflossing van de lening zijn hierop aangepast. Per saldo neemt het budget voor pensioenen in 2016 toe met € 32,8 miljoen. De afname van het budget vindt plaats in latere jaren.

4. Herschikkingen tussen defensieonderdelen

Een aantal activiteiten met de daarbij behorende budgetten is verschoven tussen Defensieonderdelen. Bij de betreffende beleidsartikelen worden deze verschuivingen nader toegelicht. Verder wordt vanuit artikel 12 een aantal knelpunten opgelost, zoals:

- compensatie ten behoeve van het onderhoud aan de NH-90 helikopters (€ 10 miljoen);
- compensatie vanuit het brandstofbudget van de DMO aan CLSK als gevolg van minder vliegreizen (€ 8,8 miljoen);
- compensatie vanuit het brandstofbudget van de DMO aan CZSK als gevolg van lagere inzet schepen (€ 3 miljoen);
- uitdelen van het budget voor de *pilot* reservisten (€ 3 miljoen).

5. Uitdelen budget migratie

Vanuit artikel 12 zijn de eerder toegekende budgetten voor migratie uitgedeeld aan de defensieonderdelen voor onder meer de inzet van een fregat voor FRONTEX, opvang vluchtelingen, grensbewaking, de inzet van een vliegtuig (KDC10) en het versnellen van de oprichting van de Hoog Risico Beveiligingsteams.

6. Doorwerking verkoopopbrengsten

De te verwachte verkoopopbrengsten van de roerende (€ 14,1 miljoen) en onroerende goederen (€ 5,6 miljoen) zijn geactualiseerd. De gedetailleerde toelichting is opgenomen bij artikel 6.

7. Doorwerking overige ontvangsten

De overige ontvangsten zijn in voor een bedrag van € 34,3 miljoen verhoogd. De belangrijkste mutaties zijn per saldo:

- eerder ontvangen VN bijdrages (€ 26,8 miljoen);
- achterblijvende geneeskundige ontvangsten en minder opbrengst NATO Logistic Stock Exchange (NLSE) (CLAS –€ 4,5 miljoen);
- het eerder dan voorheen inruilen van civiele personenauto's leidt tot een initiële stijging van de ontvangsten met per saldo € 5,3 miljoen;
- de ontvangsten uit verhuur en ingebruikgeving stijgen met € 9,6 miljoen als gevolg van de oplevering van de nieuwe locatie in Soesterberg van het Nationaal Militair Museum.
- bijstelling lagere ontvangsten DMO vanwege minder BTW ontvangsten, minder inkomsten uit brandstofverstrekkingen en lagere ontvangsten uit FMS-cases (€ 8 miljoen).

8. Beleidslijn vastlegging vastgoed

Als gevolg van een nieuwe beleidslijn waarbij het eigenaarschap bepalend is voor de vastlegging van het investeringsdeel bij huurkoopconstructies wordt het investeringsdeel van de Kromhoutkazerne (€ 34,0 miljoen in 2016) en het Nationaal Militair Museum (€ 5,1 miljoen in 2016) overgeheveld van de exploitatie naar de investeringen. De uitgaven voor het Plein Kalvermarktcomplex (€ 4,5 miljoen in 2016) gaan over van de investeringen naar de exploitatie omdat daar geen sprake is van eigendom. Als gevolg van deze beleidslijn moet de verplichting behorend bij desbetreffende investeringen (€ 755,7 miljoen) in 2016 geheel worden vastgelegd.

9. Aflossen egalisatieschuld

Door het invoeren van het Rijkshuisvestingsstelsel per 1 januari 2017 mag het RVB geen egalisatieschulden voeren. Defensie dient de openstaande schuld af te lossen. Om de egalisatieschuld in 2016 af te kunnen lossen, is een kasschuif van € 3 miljoen toegepast, waarbij budget uit latere jaren naar 2016 is overgebracht. Voor Defensie betreft het de objecten Bronbeek Arnhem, KMar Terneuzen en Rijksbedrijvent centrum Rijswijk.

2.4 Overzicht ontvangstenmutaties

Overzicht ontvangstenmutaties (bedragen x € 1 miljoen)

artikel	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,0	7,0	8,0	9,0	10,0	11,0	12,0
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgsmacht	DMO	CDC	Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominale onvoor- zien
Begroting 2016	26,8	20,0	20,5	15,8	4,6	77,6	42,9	53,6	6,8			268,6
Wijzigingen in samenhang met de Voorjaarsnota 2016												
1. Bijstelling verkoopopbrengsten												0,0
2. Bijstelling overige ontvangsten	- 10,0	- 4,3	- 1,0	- 2,6	- 0,2	0,3	0,0	9,4	0,0			- 8,3
Stand Voorjaarsnota 2016	16,8	15,6	19,5	13,2	4,4	77,9	42,9	63,1	0,0	6,8	0,0	260,3
Wijzigingen in samenhang met de Najaarsnota 2015												
1. Bijstelling verkoopopbrengsten						19,7						19,7
2. Bijstelling overige ontvangsten	22,7		- 13,5		0,9	26,7	- 8,0	2,6		31,2		62,6
Najaarsnota 2016	39,5	15,6	6,0	13,2	5,3	124,3	34,9	65,6	0,0	38,0	0,0	342,6
Wijzigingen in samenhang Slotwet 2016												
Stand Slotwet 2016	39,5	15,6	6,0	13,2	5,3	124,3	34,9	65,6	0,0	38,0	0,0	342,6

Toelichting overzicht ontvangstenmutaties

1. Bijstelling verkoopopbrengsten

Zie onder punt 6 van de *Toelichting overzicht uitgavenmutaties* voor de doorwerking van de verkoopopbrengsten.

2. Bijstelling overige ontvangsten

De overige ontvangsten worden verhoogd met € 62,6 miljoen, waarvan € 34,3 miljoen doorwerkt op het uitgavenkader (zie onder punt 7 *Toelichting overzicht uitgavenmutaties*). Het verschil van € 28,3 miljoen betreft de aflossing van de ABP-lening, die gesaldeerd verwerkt is onder punt 3 van de toelichting uitgavenmutaties *Nieuwe lening ABP en aflossing oude lening*. De overige mutatie betreft de herschikking van de geneeskundige ontvangsten van het CLAS naar het CDC (€ 9 miljoen).

2.5 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (Bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletioire begroting 2016	Stand 1e suppletioire begroting 2016	Mutatie 2e suppletioire begroting 2016	Stand 2e suppletioire begroting 2016
Verplichtingen	367.889	- 78.288	289.601	21.028	310.629
Uitgaven	367.889	- 78.288	289.601	21.028	310.629
Programma uitgaven	367.889	- 78.288	289.601	21.028	310.629
Opdracht Inzet					
- Crisisbeheersingsoperaties / Verdeelartikel BIV (HGIS)	364.800	- 78.510	286.290	21.028	307.318
- Financiering nationale inzet krijgsmacht	3.089	22	3.111	0	3.111
- Overige inzet	0	200	200	0	200
Ontvangsten	26.774	- 10.000	16.774	22.728	39.502
Programma ontvangsten					
- Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)	26.774	- 10.000	16.774	22.728	39.502
- Overige inzet					

Bedragen x EUR 1.000

Omschrijving Uitgaven	INZET	FNK	OVERIGE INZET	TOTAAL 2016
Totaal beleidsmatige mutaties				
Algemene mutaties:				
Doorwerking ontvangsten	22.728			22.728
Missie gerelateerde uitgaven Tijdelijk Te Werkstelling	- 1.700			- 1.700
Totaal beleidsmatige mutaties	21.028	0	0	21.028

Bedragen x EUR 1.000

Omschrijving ontvangsten	INZET	FNK	OVERIGE INZET	TOTAAL 2016
Totaal beleidsmatige mutaties				
Bijstellen lagere inzet VPD's	- 3.500			- 3.500
Bijstellen VN ontvangsten Minusma agv verlenging missie	26.228			26.228
Totaal beleidsmatige mutaties	22.728			22.728

Toelichting

Doorwerking meer ontvangsten (MINUSMA)

De Verenigde Naties (VN) hanteren een vergoedingensysteem voor landen die een bijdrage leveren aan VN-missies. Voor de missie MINUSMA is de bijdrage van de VN eerder ontvangen dan was begroot (€ 26,8 miljoen). De uitgavenraming voor de *Vessel Protection Detachments* (VPD's) is met € 3,5 miljoen verlaagd omdat er minder aanvragen van reders zijn ontvangen dan voorzien.

Inzetgerelateerde uitgaven Tijdelijke Tewerkstelling (TTW).

In 2016 besteedt Defensie een deel van de vrijval uit het budget voor de VPD's aan andere aan inzet gerelateerde activiteiten. Het gaat in dit geval om projectattachees en een pool voor uitzendingsondersteuning waarin bijvoorbeeld langdurig uitgezonden stafofficieren worden ondergebracht. Er blijft voldoende budget beschikbaar voor het garanderen van voldoende capaciteit voor VPD's.

Beleidsartikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

Artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	689.550	35.372	724.922	10.903	735.825
Uitgaven	689.550	35.372	724.922	10.903	735.825
Programma uitgaven	125.054	5.037	130.091	- 3.456	126.635
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando ZSK	125.054	5.037	130.091	- 3.456	126.635
Gereedstelling	15.957	1.972	17.929	3.457	21.386
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	4.684		4.684	- 1.784	2.900
Bijdrage aan agentschap	12.981	2.538	15.519	0	15.519
- RWS	12.981	2.538	15.519	0	15.519
- Instandhouding	96.116	527	96.643	- 6.913	89.730
Apparaatsuitgaven	564.496	30.335	594.831	14.359	609.190
Personele uitgaven	502.604	28.339	530.943	10.169	541.112
- waarvan eigen personeel	502.604	22.839	525.443	9.363	534.806
- waarvan externe inhuur		5.500	5.500	806	6.306
Materiële uitgaven	61.892	1.996	63.888	4.190	68.078
- waarvan ICT	2.657	179	2.836	0	2.836
- waarvan overige exploitatie	59.235	1.817	61.052	2.406	63.458
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto				1.784	1.784
Apparaatsontvangsten	19.951	- 4.313	15.638	0	15.638

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Beleidsmatige mutaties			
Interne herschikking	- 10.450	10.450	0
Herschikking tussen defensie onderdelen	160	3.909	4.069
Uitdelen budget migratie	3.434		3.434
Interdepartementale budgetoverhevelingen			
IB Bijdrage door lenM aan de Kustwacht voor noodsleephulp	3.400		3.400
Totaal mutaties	- 3.456	14.359	10.903

Toelichting

Interne herschikkingen

Dit betreft herschikkingen binnen het CZSK om de budgetten te laten aansluiten op de artikelonderdelen en de hieraan gekoppelde activiteiten. Binnen het CZSK is bijvoorbeeld budget van instandhouding (€ 10 miljoen) overgeheveld naar formatie als gevolg van hogere uitgaven hiervoor in het Caribisch gebied als gevolg van de hogere dollarkoers (€ 7 miljoen) en overige exploitatie (€ 3 miljoen).

Herschikking tussen Defensieonderdelen

Dit betreft onder meer:

- de compensatie voor de uitgaven die zijn gemoeid met de veranderde regelgeving betreffende het voeren van eigen huishouding door militairen (€ 0,6 miljoen);
- de uitgaven betreffende de *pilot* reservisten (€ 1,5 miljoen);
- compensatie voor de vertraging in de oprichting van de Defensie Tandheelkundige Dienst (€ 0,5 miljoen);
- compensatie brandstofverbruik door DMO voor de lagere inzet van de schepen (€ 3 miljoen). Door deze lagere inzet valt budget bij DMO vrij. Dit wordt toegevoegd aan de begroting van CZSK.
- de overheveling van de operationele catering (€ 0,6 miljoen) naar het CLAS;
- bijdrage van de operationele commando's aan de verbetering van de leverbetrouwbaarheid van het KPU (Kleding en Persoonsgebonden Uitrusting Bedrijf, € 0,8 miljoen).

Toewijzen budget migratie

Vanuit het migratiebudget heeft CZSK € 3,4 miljoen budget gekregen voor de inzet van een fregat voor *FRONTEx*.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

De Kustwacht Nederland regelt namens het Ministerie van Infrastructuur & Milieu (Rijkswaterstaat) noodsteun en betoning op de Noordzee. De betreffende schepen huurt de Kustwacht bij de Rijksrederij. De bijdrage van het Ministerie van I&M hiervoor bedraagt € 3,4 miljoen.

Beleidsartikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

Artikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	1.137.980	76.241	1.214.221	4.246	1.218.467
Uitgaven	1.137.980	76.241	1.214.221	4.246	1.218.467
Programma uitgaven	161.402	- 2.503	158.899	7.016	165.915
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LAS	161.402	- 2.503	158.899	7.016	165.915
- Gereedstelling	47.613	4.083	51.696	3.697	55.393
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	11.251		11.251		11.251
- instandhouding	113.789	- 6.586	107.203	3.319	110.522
Apparaatsuitgaven	976.578	78.744	1.055.322	- 2.770	1.052.552
Personele uitgaven	896.581	48.792	945.373	- 17	945.356
- waarvan eigen personeel	896.581	43.294	939.875	612	940.487

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
– waarvan externe inhuur		5.498	5.498	– 629	4.869
Materiële uitgaven	79.997	29.952	109.949	– 2.753	107.196
– waarvan overige exploitatie	79.997	29.952	109.949	– 5.553	104.396
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto				2.800	2.800
Apparaatsontvangsten	20.523	– 977	19.546	– 13.500	6.046

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Beleidsmatige mutaties			
Doorwerking lagere ontvangsten		– 4.500	– 4.500
Interne herschikking	4.670	– 4.670	0
Herschikking tussen defensie onderdelen	– 1.587	5.279	3.692
Uitdelen budget migratie	3.933	1.100	5.033
Interdepartementale budgetoverhevelin- gen			
– Bijdrage VenJ voor mobiel toezicht veiligheid		52	52
– Bijdrage aan MinFin voor financial trainees		– 31	– 31
Totaal mutaties	7.016	– 2.770	4.246

Toelichting

Doorwerking ontvangsten

Dit betreft de doorwerking van de lagere geneeskundige ontvangsten en de lagere verkoopopbrengsten van de goederen aan NATO Logistics Stock Exchange (NLSE).

Interne herschikkingen

Dit betreft herschikkingen binnen het CLAS om de budgetten te laten aansluiten op de artikelonderdelen en de hieraan gekoppelde activiteiten. Binnen het CLAS is € 3 miljoen uit het formatiebudget en € 1,6 miljoen uit het budget voor overige exploitatie overgeheveld naar de budgetten binnen gereedstelling (€ 2,3 miljoen) vanwege de overname de operati-onele catering van PARESTO (Paarse Restaurant Organisatie). Bovendien wordt er budget overgeheveld voor de aanvulling van de voorraden en naar instandhouding (€ 2,3 miljoen) ter verbetering van de materiele gereedheid.

Herschikking tussen Defensieonderdelen

Dit betreft onder andere:

- de compensatie voor de uitgaven die zijn gemoeid met de veranderde regelgeving betreffende het voeren van eigen huishouding door militairen (€ 1,2 miljoen);
- de uitgaven betreffende de *pilot* reservisten (€ 0,8 miljoen);
- de overheveling van de uitgaven voor de operationele catering (€ 1 miljoen) vanuit andere operationele commando's;
- bijdrage van de operationele commando's aan de verbetering van de leverbetrouwbaarheid van het KPU (Kleding en Persoonsgebonden Uitrusting Bedrijf (€ 1,9 miljoen).

Toewijzen budget migratie

Vanuit het migratiebudget heeft CLAS € 5 miljoen budget gekregen voor de opvang van vluchtelingen en grensbewaking.

Ontvangsten

Omschrijving	Apparaats ontvangsten	Totaal
Totaal autonome mutaties	0	0
Beleidsmatige mutaties		
Ontvlechting geneeskundige ontvangsten DGO van CLAS	– 9.000	– 9.000
Achterblijvende geneeskundige ontvangsten en minder opbrengst NLSE	– 4.500	– 4.500
Totaal beleidsmatige mutaties	– 13.500	– 13.500

Toelichting op de ontvangsten

DGO ontvangsten

Als gevolg van de oprichting van het Eerstelijns Gezondheidsbedrijf/ Defensie Tandheelkundig bedrijf zijn de geneeskundige ontvangsten ontvlochten vanuit de operationele commando's. Als gevolg hiervan wordt de ontvangstenraming bij CLAS structureel verlaagd met € 9 miljoen. De ontvangsten bij CDC zijn evenredig verhoogd.

Achterblijvende geneeskundige ontvangsten en minder opbrengst NLSE

De ontvangsten zijn in totaal met € 4,5 miljoen verlaagd als gevolg van lagere opbrengsten van verkoop van materieel vanuit het NLSE en lagere ontvangsten van geneeskundig materieel.

Beleidsartikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

Artikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	633.799	39.096	672.895	22.231	695.126
Uitgaven	633.799	39.096	672.895	22.231	695.126
Programma uitgaven	153.559	14.352	167.911	17.580	185.491
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LSK	153.559	14.352	167.911		
– Gereedstelling	13.244	– 500	12.744	– 1.720	11.024
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	2.265		2.265	– 1.900	365
– Instandhouding	140.315	14.852	155.167	19.300	174.467
Apparaatsuitgaven	480.240	24.744	504.984	4.651	509.635
Personele uitgaven	378.538	25.870	404.408	4.887	409.295
– waarvan eigen personeel	377.538	23.170	400.708	2.787	403.495
– waarvan externe inhuur	1.000	2.700	3.700	2.100	5.800
Materiële uitgaven	101.702	– 1.126	100.576	– 236	100.340
– waarvan overige exploitatie	101.702	– 1.126	100.576	– 2.736	97.840
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto		0	0	2.500	2.500
Apparaatsontvangsten	15.759	– 2.593	13.166	0	13.166

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Beleidsmatige mutaties			
Interne herschikking	– 3.350	3.350	0
Herschikking tussen defensie onderdelen	19.930	– 1.035	18.895
Uitdelen budget migratie	1.000	2.333	3.333
Interdepartementale budgetoverhevelingen			
– Bijdrage VenJ voor mobiel toezicht veiligheid		3	3
Totaal mutaties	17.580	4.651	22.231

Toelichting

Interne herschikkingen

Dit betreft herschikkingen binnen het CLSK om de budgetten te laten aansluiten op de artikelonderdelen en de hieraan gekoppelde activiteiten. Binnen het CLSK is budget voor gereedstelling (€ 1,3 miljoen) vrijgevallen als gevolg van geannuleerde oefeningen. Deze vrijval is gebruikt voor overige exploitatie. De lagere instandhoudingsuitgaven worden gebruikt om extra specialisten in te huren voor de implementatie van SAP.

Herschikking tussen Defensieonderdelen

Dit betreft onder andere:

- de compensatie voor de uitgaven die zijn gemoeid met de veranderde regelgeving betreffende het voeren van eigen huishouding door militairen (€ 0,2 miljoen);
- CLSK is vanuit artikel 12 gecompenseerd voor de hogere instandhoudingsuitgaven van de NH-90 (€ 10 miljoen);
- De verminderde brandstofuitgaven bij DMO als gevolg van lagere vlieguren bij CLSK worden aan het budget van CLSK toegevoegd (€ 8,8 miljoen). Door deze lagere inzet valt budget bij DMO vrij. Dit wordt toegevoegd aan de begroting van CLSK.
- de uitgaven betreffende de *pilot* reservisten (€ 0,8 miljoen);
- bijdrage van de operationele commando's aan de verbetering van de leverbetrouwbaarheid van het KPU (Kleding en Persoonsgebonden Uitrusting Bedrijf (€ 0,7 miljoen).

Uitdelen budget migratie

Vanuit het migratiebudget heeft CLSK € 3,3 miljoen budget ontvangen voor onder meer de inzet van een vliegtuig (KDC10) in Griekenland.

Beleidsartikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	319.517	33.037	352.554	4.369	356.923
Uitgaven	319.517	33.037	352.554	4.369	356.923
Programma uitgaven	2.014	4.400	6.414	– 1.400	5.014
Opdracht Inzet KMAR	2.014	4.400	6.414	– 1.400	5.014
– Gereedstelling	2.014	4.400	6.414	– 1.400	5.014
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto				620	620
Apparaatsuitgaven	317.503	28.637	346.140	5.769	351.909
Personele uitgaven	287.371	24.981	312.352	5.747	318.099

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
– waarvan eigen personeel	287.371	24.081	311.452	5.147	316.599
– waarvan externe inhuur		900	900	600	1.500
Materiële uitgaven	30.132	3.656	33.788	22	33.810
– waarvan overige exploitatie	29.026	3.656	32.682	238	32.920
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	1.106	0	1.106	– 216	890
Apparaatsontvangsten	4.590	– 182	4.408	912	5.320

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Beleidsmatige mutaties			
Doorwerking lagere ontvangsten		912	912
Herschikking tussen defensie onderdelen	– 1.400	– 4.072	– 5.472
Uitdelen budget migratie		7.400	7.400
Interdepartementale budgetoverhevelingen		1.529	1.529
– Bijdrage VenJ voor inzet bewaken en beveiligen maatregel «post parijs’		1.545	1.545
– Bijdrage aan MinFin voor een financiële trainee.		– 16	– 16
Totaal mutaties	– 1.400	5.769	4.369

Toelichting

Doorwerking ontvangsten

De ontvangsten zijn verhoogd met € 0,9 miljoen. Dit is een saldo van de volgende posten:

- Ontvangsten voor het Liaison Officer Network (€ 0,7 miljoen);
- bijdrage V&J inzake Centraal Digitaal Depot (€ 0,2 miljoen)

Herschikking tussen Defensieonderdelen

Dit betreft incidentele vrijval van budget voor gereedstelling (€ 1,4 miljoen), formatie en personele exploitatie (€ 4 miljoen) als gevolg van achterblijvende vulling (onder andere van HRB-teams). Deze achterblijvende vulling wordt veroorzaakt door begrensde opleidingscapaciteit. Het vrijgevallen budget wordt vervolgens gebruikt voor het oplossen van de Defensiebrede problematiek.

Toewijzen budget migratie

KMar heeft € 7,4 miljoen budget gekregen voor onder meer het versnellen van de oprichting van de HRB-teams.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Dit betreft de bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het bewaken en beveiligingen van hoog risico objecten (€ 1,5 miljoen) en de bijdrage aan het Ministerie van Financiën voor een financial trainee.

Beleidsartikel 6 Investeringen Krijgsmacht

Artikel 6 Investerings Krijgsmacht (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- groting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	1.479.879	269.268	1.749.147	432.003	2.181.150
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	1.092.306	375.873	1.468.179	- 382.907	1.085.272
Opdracht Voorzien in infrastructuur	145.000	- 36.191	108.809	760.289	869.098
Opdracht Voorzien in ICT	157.105	- 73.986	83.119	8.571	91.690
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	57.175	4.240	61.415	2.000	63.415
Bijdrage aan de NAVO	28.293	- 668	27.625	4.050	31.675
Reservering valutaschommelingen				40.000	40.000
Uitgaven	1.446.203	- 109.404	1.336.799	110.945	1.447.744
Programma uitgaven	1.446.203	- 109.404	1.336.799	110.945	1.447.744
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	916.210	- 36.755	879.455	17.093	896.548
Opdracht Voorzien in infrastructuur	253.820	- 32.000	221.820	39.231	261.051
waarvan agentschap RVB	177.200	- 40.000	137.200	0	137.200
Opdracht Voorzien in ICT	190.705	- 54.714	135.991	8.571	144.562
waarvan SSO DMO/OPS	58.721	0	58.721	0	58.721
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	57.175	3.515	60.690	2.000	62.690
Bijdrage aan de NAVO	28.293	10.550	38.843	4.050	42.893
Reservering valutaschommelingen				40.000	40.000
Programma ontvangsten	77.636	295	77.931	46.366	124.297
- Verkoopopbrengsten groot materieel	58.586	0	58.586	22.600	81.186
- Verkoopopbrengsten infrastructuur	17.180	0	17.180	18.816	35.996
- Overige ontvangsten	1.870	295	2.165	4.950	7.115

Omschrijving	art 6.1 nieuw materiaal	art 6.2 infrastruc- tuur	art 6.3 ICT	art 6.4 WOO	art 6.5 NAVO	art 6.7 Reservering Valuta- schomme- lingen	Totaal Programma uitgaven
Beleidsmatige mutaties							
Reservering valutaschomme- lingen						40.000	40.000
Doorwerking verkoopopbreng- sten	14.100	5.600					19.700
Doorwerking ontvangsten	5.300						5.300
Business case dienstopersonen- auto's							
Doorwerking overige ontvangsten	1.500	- 1.140	900		4.050		5.310
Interne herschikking	- 6.100		4.100	2.000			0
Herschikking tussen defensie onderdelen	19	100	- 690				- 571
Uitdelen budget migratie	800		5.000				5.800
Beleidslijn vastgoed		34.671					34.671
Interdepartementale budget- overhevelingen	1.474	0	- 739	0	0	0	735
Bijdrage van I&M, RWS/ZD tbv kustwacht	650						
Bijdrage van I&M, RWS / IL&T tbv kustwacht	108						
Bijdrage van EZ / NVWA tbv kustwacht	108						
Bijdrage van VenJ DG Politie tbv kustwacht	108						
Bijdrage van I&M tbv Kustwacht Maritime Operati- ons Centre	500						
Bijdrage aan BZK tbv Verwerving MIVD Materiaal			- 739				
Totaal beleidsmatige mutaties	17.093	39.231	8.571	2.000	4.050	40.000	110.945

Toelichting op de verplichtingen

Bijstelling Opdracht Voorzien in nieuw materieel

Het verplichtingenbudget van de Opdracht Voorzien in nieuw materieel wordt per saldo met € 383 miljoen verlaagd tot € 1,085 miljard. Dit komt voornamelijk door het later aangaan van verplichtingen voor de F35. Verder is de nieuwe beleidslijn vastgesteld ingevoerd, waarbij het eigenaarschap bepalend is voor de vastlegging van het investeringsdeel bij huurkoopconstructies. Als gevolg van deze beleidslijn moet de verplichting behorend bij desbetreffende investeringen (€ 755,7 miljoen) in 2016 geheel worden vastgelegd.

Toelichting op de uitgaven

Reserveringen valutaschommelingen

Het kabinet heeft in 2016 eenmalig € 40 miljoen vrijgemaakt om een reservering voor valutaschommelingen aan te leggen binnen de Defensiebegroting. Wisselkoerstegenvallers worden vanuit deze reservering gedekt, wisselkoersmeevallers komen ten gunste van deze reservering.

Doorwerking verkoopopbrengsten

De te verwachten verkoopopbrengsten van de roerende (€ 14,1 miljoen) en onroerende goederen (€ 5,6 miljoen) zijn bijgesteld. Deze bijstelling van de ontvangsten werken ook door op het uitgavenkader. Zie de toelichting bij de ontvangsten.

Doorwerking ontvangsten business case dienstprijzen

Defensie heeft besloten om het wagenpark voor niet-operationele dienstauto's in een sneller tempo te gaan vervangen, omdat het doelmatiger is dienstauto's na twee jaar te vervangen. Hierdoor worden oplopende exploitatieuitgaven vanwege ouderdom van de voertuigen vermeden. Door dit besluit nemen zowel de initiële verkoopopbrengsten (€ 26,3 miljoen) als de investeringsuitgaven toe. Hierdoor worden de ontvangsten in 2016 met € 19,3 miljoen verlaagd. Deze zullen in 2017 worden ontvangen.

Doorwerking van overige ontvangsten

Dit betreft de ontvangsten voor het medegebruik van de Van Ghentkazerne (€ 0,8 miljoen), de verwachte ontvangsten voor medische IT (€ 1,5 miljoen) en de bijdrage van de provincie Zeeland voor het bouwrijp maken van het terrein voor de Marinierskazerne (€ 2 miljoen). Verder is er een vordering op de gemeente Den Haag voor de nieuwbouw van het NATO *Communications and Information Agency* (NCIA) (€ 0,8 miljoen). Vanwege een vertraging in de renovatie komen de ontvangsten van de stichting ziektekosten verzekering krijgsmacht als bijdrage voor de infrastructurele aanpassingen van het Centraal Militair Hospitaal (€ 4,7 miljoen) later binnen. Daarnaast zijn er hogere NAVO-ontvangsten ter dekking van NAVO-uitgaven (€ 4 miljoen). Verder zijn er diverse kleine bijstellingen van de ontvangsten (€ 0,6 miljoen).

Nationaal Militair Museum

Met de oplevering van de nieuwe locatie in Soesterberg is Defensie eigenaar van het gebouw waarin het Nationaal Militair museum is gehuisvest. Defensie verhuurt dit aan de Koninklijke Stichting Defensie

Musea. Defensie betaalt een maandelijkse gebruiksvergoeding aan het consortium dat verantwoordelijk is voor de nieuwbouw en het beheer van de locatie. Met ingang van 2016 wordt dit betaald door het Commando Diensten Centra (CDC). Dit betekent voor het CDC dat zowel de ontvangsten (huur) als de uitgaven (gebruiksvergoeding) stijgen met € 9,6 miljoen.

Beleidslijn vastlegging vastgoed

Als gevolg van een nieuwe beleidslijn waarbij het eigenaarschap bepalend is voor de vastlegging van het investeringsdeel bij huurkoopconstructies wordt het investeringsdeel van de Kromhoutkazerne (€ 34,0 miljoen in 2016) en het Nationaal Militair Museum (€ 5,1 miljoen in 2016) overgeheveld van de exploitatie naar de investeringen. De uitgaven voor het Plein Kalvermarktcomplex (€ 4,5 miljoen in 2016) gaan over van de investeringen naar de exploitatie omdat daar geen sprake is van eigendom. Als gevolg van deze beleidslijn moet de verplichting behorend bij desbetreffende investeringen (€ 755,7 miljoen) in 2016 geheel worden vastgelegd.

Interne herschikkingen

Dit betreft een herschikking van de Opdracht voorzien in nieuw materieel (€ 6,1 miljoen) ter versterking van IT (€ 4,1 miljoen), voor de kortcyclische innovatieprojecten en een deel van de kosten voor de *Future Force Conference* (samen € 2 miljoen) onder Wetenschappelijk Onderzoek.

Herschikking tussen defensie onderdelen

In een aantal gevallen wordt bij projecten een delta-exploitatierEEKS binnen het investeringsartikel opgenomen, als blijkt dat het project in de exploitatie meer kost dan het actuele daarvoor beschikbare budget. Bij de overdracht van het project naar het defensieonderdeel wordt het gereserveerde exploitatiebudget overgeheveld. Bij de opdracht voorzien in nieuw materieel betreft dat de mutaties:

- Satelliet communicatie terminals CCT120 (€ 0,2 miljoen);
- Project LCW Hermes II (€ 0,4 miljoen).

Toewijzen budget migratie

Vanuit het migratiebudget is € 0,8 miljoen toegewezen voor investeringen in reflecterende vesten en motoren en € 5 miljoen voor investeringen in computerapparatuur voor KMar.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

In het mutatieoverzicht zijn de budgetoverhevelingen met andere departementen weergegeven. Door deze mutaties stijgt het uitgavenkader op dit artikel per saldo met € 1,5 miljoen.

Ontvangsten

Omschrijving	Programma ontvangsten	Totaal
Totaal autonome mutaties	0	0
Beleidsmatige mutaties		
Bijstelling verkoopopbrengsten groot materieel	14.100	14.100
Bijstelling verkoopopbrengsten vastgoed	5.600	5.600
Business case dienstauto's	7.000	7.000
Ontvangsten medegebruik Nat Militair Museum	9.646	9.646

Omschrijving	Programma ontvangsten	Totaal
Bijstelling NAVO bijdrage	4.050	4.050
Bijstelling overige ontvangsten	5.970	5.970
Totaal beleidsmatige mutaties	46.366	46.366
Totaal mutaties	46.366	46.366

Toelichting op de ontvangsten

Bijstelling verkoopopbrengsten overtollig strategisch materieel

De te verwachten verkoopopbrengsten van zowel de roerende als onroerende goederen zijn verhoogd met per saldo € 14,1 miljoen en € 5,6 miljoen. Voor de roerende goederen betreft dit onder meer een vervroegde ontvangst uit de verkoop van tanks aan Finland (€ 12,1 miljoen). Verlate ontvangsten vanuit 2015 die in 2016 worden ontvangen betreffen onder meer het pantservoertuig YPR, de F-16 en de vrachtauto's voor Jordanië (€ 8 miljoen), de tankmunitie naar Griekenland (€ 4 miljoen) en de CV90 aan Estland (€ 8 miljoen). Verder betreft het overige kleine bijstellingen met een totale omvang van € 2 miljoen.

Bijstelling verkoopopbrengsten vastgoed

De verkoopopbrengst van vastgoed wordt met € 5,6 miljoen verhoogd door de ontvangst voor het KMS-complex in Weert.

Business case civiele dienstpersionenauto's

Defensie heeft besloten om het wagenpark voor niet-operationele dienstauto's in een sneller tempo te gaan vervangen, omdat het doelmatiger is om dienstauto's na twee jaar te vervangen. Door dit besluit nemen zowel de verkoopopbrengsten (€ 26,3 miljoen) als de investeringsuitgaven (€ 36 miljoen) toe en dalen de uitgaven voor exploitatie (€ 1,7 miljoen) nemen af. De inruil van dienstauto's is in 2016 vertraagd. Hierdoor worden de ontvangsten in 2016 met € 19,3 miljoen verlaagd en doorgeschoven naar 2017. Daardoor stijgen de ontvangsten uit de verkoop met per saldo € 7 miljoen.

Nationaal Militair Museum

Met de oplevering van de nieuwe locatie in Soesterberg is Defensie eigenaar van het gebouw waarin het Nationaal Militair museum is gehuisvest. Defensie verhuurt dit aan de Koninklijke Stichting Defensie Musea. Defensie betaalt een maandelijkse gebruiksvergoeding aan het consortium dat verantwoordelijk is voor de nieuwbouw en het beheer van de locatie. Met ingang van 2016 wordt dit betaald door het Commando Diensten Centra (CDC). Dit betekent voor het CDC dat zowel de ontvangsten (huur) als de uitgaven (gebruiksvergoeding) stijgen met € 9,6 miljoen.

Bijstelling NAVO bijdrage

Dit betreft de ontvangsten van de NAVO voor de door Nederland uitgevoerde infraprojecten ten behoeve van NAVO.

De overige ontvangsten

Dit betreffen de ontvangsten voor het medegebruik van de Van Ghentkazerne en de vordering op de gemeente Den Haag voor de nieuwbouw van NCIA en het bouwrijp maken van het terrein voor de Marinierskazerne (€ 3,6 miljoen). Verder betreft het bijgestelde ontvangsten voor medische IT (€ 1,7 miljoen) en enkele kleine bijstellingen op de ontvangsten (€ 0,6 miljoen).

Beleidsartikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	743.894	38.018	781.912	5.001	786.913
Uitgaven	743.894	38.018	781.912	5.001	786.913
Programma uitgaven	326.518	- 1.745	324.773	- 8.925	315.848
Opdracht Logistieke ondersteuning	326.518	- 1.745	324.773	- 8.925	315.848
- Gereedstelling	231.467	- 3.650	227.817	- 9.097	218.720
- Instandhouding	95.051	1.905	96.956	172	97.128
Apparaatsuitgaven	417.376	39.763	457.139	13.926	471.065
Personele uitgaven	171.521	19.565	191.086	- 6.907	184.179
- waarvan eigen personeel	167.024	7.362	174.386	- 3.964	170.422
- waarvan externe inhuur	4.497	12.203	16.700	- 2.943	13.757
Materiële uitgaven	245.855	20.198	266.053	20.833	286.886
- waarvan ICT	35.339	- 8.637	26.702	112	26.814
- waarvan ICT; bijdrage aan SSO DMO OPS	157.208	25.717	182.925	15.075	198.000
- waarvan overige exploitatie	53.099	2.994	56.093	5.646	61.739
- waarvan overige exploitatie; bijdrage aan SSO Paresto	209	124	333	0	333
Apparaatsontvangsten	42.933	- 24	42.909	- 8.000	34.909

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Algemene mutaties:			
Interne herschikking	- 7.200	7.200	0
Herschikking tussen defensie onderdelen	5.775	7.226	13.001
Doorwerking ontvangsten	- 7.500	- 500	- 8.000
Totaal mutaties	- 8.925	13.926	5.001

Toelichting

Interne herschikkingen

Met interne herschikkingen binnen de DMO wordt het budget voor informatievoorziening verhoogd en kunnen de behoeften worden gerealiseerd. De ruimte ontstaat door vrijval op het budget voor formatie en instandhouding. Daarnaast is een interne herschikking nodig vanwege een verschuiving binnen de begroting van het Joint IV Commando (JIVC) van specifieke IT naar generieke IT.

Herschikking tussen defensie onderdelen

De herschikkingen betreffen diverse budgetoverhevelingen:

- het budget van het KPU-bedrijf wordt verhoogd vanuit het budget van de operationele commando's (€ 5 miljoen) waardoor het afgesproken servicepercentage van 95% voor het KPU bedrijf wordt gehandhaafd;
- de operationele commando's stellen budget beschikbaar voor het verwerven van extra munitie (€ 2 miljoen);
- in 2016 wordt een beperkt aantal nieuwe *pilots* reservisten uitgevoerd waarvoor budget is toegewezen (€ 0,4 miljoen);
- diverse kleinere mutaties oplopend tot bijna € 2,6 miljoen.
- vrijval van € 3 miljoen wordt aangewend wordt voor bijstelling van de exploitatie bij DMO.
- DMO heeft de verminderde brandstofuitgaven gecompenseerd bij CLSK als gevolg van de lagere vliegreizen (€ 8,8 miljoen) en bij het CZSK vanwege lagere inzet schepen (€ 3 miljoen). Vanuit Nominaal en onvoorzien is vervolgens het brandstofbudget aangevuld.

Ontvangsten

Omschrijving	Apparaatsontvangsten	Totaal
Algemene mutaties:		
bijstelling ontvangsten	– 8.000	– 8.000
Totaal mutaties	– 8.000	– 8.000

De lagere ontvangsten bij DMO worden veroorzaakt door minder BTW ontvangsten, minder brandstofverstrekkingen en lagere ontvangsten op FMS cases (€ 8 miljoen).

Beleidsartikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centrum

Artikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando DienstenCentra (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	1.040.571	117.240	1.157.811	– 21.824	1.135.987
Uitgaven	1.040.571	126.040	1.166.611	– 21.824	1.144.787
Programma uitgaven					
Opdracht Dienstverlenende eenheden					
– Gereedstelling					
– Instandhouding					
Apparaatsuitgaven	1.040.571	126.040	1.166.611	– 21.824	1.144.787
Personele uitgaven	491.975	32.530	524.505	– 12.355	512.150
– waarvan eigen personeel	476.730	33.319	510.049	– 20.585	489.464
– waarvan externe inhuur	5.646	– 1.268	4.378	7.630	12.008
– waarvan overig; attachés	9.599	479	10.078	600	10.678
Materiële uitgaven	548.596	93.510	642.106	– 9.469	632.637
Huisvesting en infrastructuur (incl. bijdrage agentschap RVB)	341.756	2.023	343.779	– 3.232	340.547
– waarvan bijdrage agentschap RVB, zie huisvesting en infrastructuur	226.806	16.343	243.149	– 19.594	223.555
Overige exploitatie (incl. bijdrage SSO Paresto)	206.840	91.487	298.327	– 6.237	292.090
– waarvan bijdrage door SSO Paresto (catering; overige exploitatie)	29.367	0	29.367	0	29.367
– waarvan overig; attachés	7.122	617	7.739	0	7.739
Apparaatsontvangsten	53.611	9.446	63.057	2.590	65.647

Omschrijving	Programma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal
Beleidsmatige mutaties			
Doorwerking ontvangsten medegebruik			
Nat. Militair Museum		9.646	9.646
Herschikking tussen defensie onderdelen		163	163
Beleidslijn vastgoed		- 34.671	- 34.671
Aflossing egalisatieschuld RVB		2.965	2.965
Interdepartementale budgetoverhevelingen			
Financiering arbeidsplaats VN New York		73	73
Totaal mutaties		- 21.824	- 21.824

Toelichting op de uitgaven

Doorwerking ontvangsten medegebruik Nationaal Militair Museum

Met de oplevering van de nieuwe locatie in Soesterberg werd Defensie eigenaar van het gebouw waarin het Nationaal Militair museum is gehuisvest. Defensie verhuurt dit aan de Koninklijke Stichting Defensie Musea. Defensie betaalt een maandelijkse gebruiksvergoeding aan het consortium dat verantwoordelijk is voor de nieuwbouw en het beheer van de locatie. Met ingang van 2016 gebeurt dit door het CDC. Dit betekent voor het CDC dat de zowel de ontvangsten (huur) als de uitgaven (gebruiksvergoeding) stijgen met € 9,6 miljoen.

Herschikking tussen defensie onderdelen

Het RVB heeft in februari 2016 een vordering ingediend van € 11,5 miljoen voor in 2015 uitgevoerde maar niet gefactureerde instandhouding. Het overschot op de commandantenvoorziening (€ 4,3 miljoen) als gevolg van capaciteitsproblemen bij het RVB, het overschot op de overige exploitatie (€ 1,9 miljoen) en een toevoeging vanuit artikel 12 (€ 5,3 miljoen) worden aangewend om deze vordering te voldoen. Het budget voor de formatie wordt met € 0,6 miljoen verhoogd en vanuit BIV wordt ten behoeve van projectattachés (€ 3 miljoen) budget toegevoegd. Verder betreft het diverse kleine overdrachten van activiteiten tussen de defensieonderdelen (€ 0,2 miljoen).

Aflossen egalisatieschuld

Door het invoeren van het Rijkshuisvestingsstelsel per 1 januari 2017 mag het RVB geen egalisatieschulden voeren. Defensie dient de openstaande schuld af te lossen. Om de egalisatieschuld in 2016 af te kunnen lossen, is een kasschuif van € 3 miljoen toegepast, waarbij budget uit latere jaren naar 2016 is overgebracht. Voor Defensie betreft het de objecten Bronbeek Arnhem, KMar Terneuzen en Rijksbedrijfencentrum Rijswijk.

Interdepartementale budgetoverhevelingen (zie tabel)

Dit betreft de financiering door het Ministerie van Buitenlandse Zaken van één arbeidsplaats voor de VN in New York.

Interne herschikking

Als gevolg van achterblijvende vulling ontstaat een overschot van op formatie. Oorzaken hiervan zijn de beperkte militaire vulling, langere doorlooptijden als gevolg van screeningsonderzoeken en moeilijk te vullen vacatures. Als gevolg hiervan is het budget van inhuur met € 7,6 miljoen verhoogd. De verdere vrijval van wordt aangewend voor de problematiek bij huisvesting en infrastructuur.

Ontvangsten

Omschrijving	Apparaats ontvangsten	Totaal
Totaal autonome mutaties	0	0
Beleidsmatige mutaties		
Ontvlechting geneeskundige ontvangsten DGO van CLAS	9.000	9.000
Herschikking vertraagde ontvangsten Centraal Militair Hospitaal	- 4.710	- 4.710
Business case civiel dienstpersionenauto's	- 1.700	- 1.700
		0
Totaal beleidsmatige mutaties	2.590	2.590
Totaal mutaties	2.590	2.590

Toelichting op de ontvangsten

Ontvlechting geneeskundige ontvangsten DGO van CLAS

Als gevolg van de oprichting van het Eerstelijns Gezondheidsbedrijf/ Defensie Tandheelkundig bedrijf zijn de geneeskundige ontvangsten ontvlochten vanuit de operationele commando's. Hiermee wordt de raming van de ontvangsten van CDC structureel verhoogd met € 9 miljoen.

Herschikking vertraagde ontvangsten Centraal Militair Hospitaal

Door vertraging van de renovatie van het Centraal Militair Hospitaal (zie artikel 6 investeringen) wordt de bijdrage door de Stichting Ziektekosten Verzekering Krijgsmacht (SZVK) op een later moment ontvangen.

Business case civiele dienstpersionenauto's

Defensie heeft besloten om het wagenpark voor niet-operationele dienstauto's in een sneller tempo te gaan vervangen, omdat het doelmatiger is dienstauto's na twee jaar te vervangen. Hierdoor worden oplopende exploitatieuitgaven vanwege ouderdom van de voertuigen vermeden. Als gevolg hiervan worden de ontvangsten van € 1,7 miljoen die CDC voorheen ontving overgebracht naar artikel 6.

Niet-beleidsartikel 9 Algemeen

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	100.136	6.359	106.495	1.747	108.242
Uitgaven	100.136	7.259	107.395	1.747	109.142

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Programma uitgaven					
Subsidies en bijdragen	24.173	7.909	32.082	- 1.413	30.669
Bijdrage NAVO en internationale samenwerking	42.364	15.097	57.461	- 137	57.324
Overige uitgaven	33.599	- 15.747	17.852	3.297	21.149

Omschrijving	Totaal Programma uitgaven
Beleidsmatige mutaties	
Herschikking tussen defensie onderdelen	2.363
Interdepartementale budgetoverhevelingen	
Sociaal beleidskader defensiescholen naar OCW	- 413
Wet Normering Topinkomen (WNT) naar BZK	- 2
Kosten detachering medewerker BuZa	- 118
Deelname DCO aan benchmark Persvoorlichting RWS (Naar I&M)	- 7
Detachering communicatieadviseur tbv corporate story Defensie	- 76
Totaal mutaties	1.747

Toelichting op de uitgaven

Herschikking tussen defensie onderdelen

Er is € 1 miljoen overgebracht van het overschot bij subsidies en bijdragen om een deel van het tekort op het onderzoek bij het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een deel van het tekort op schadevergoedingen te dekken. Het resterende tekort van € 2 miljoen op Schadevergoedingen is met € 1,5 miljoen gedekt vanuit artikel 12 en met € 0,5 miljoen vrijval op de formatie van artikel 10 Centraal apparaat. Verder is vanuit artikel 12 € 0,5 miljoen overgeheveld naar artikel 9 Algemeen om projectuitgaven voor de *taskforce* CARC te dekken.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Tot eind 2015 betaalde het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) via de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) de facturen voor het Sociaal beleid Defensiescholen en verrekenende dit vervolgens met Defensie. Door wijzigingen in de financiële processen bij DUO is dit niet meer mogelijk. Daarom heeft Defensie het budget voor Sociaal Beleidskader Defensiescholen overgeboekt naar OCW en zal OCW vanaf 2016 de facturen hiervoor betalen. In 2016 resulteert dit in een interdepartementale budgetoverheveling van € 0,4 miljoen.

Wet Normering Topinkomens naar BZK betreft een interdepartementale budgetoverheveling van € 2.000,- aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als afgesproken bijdrage van Defensie aan het toezicht op de Wet Normering Topinkomens.

Kosten detachering BuZa betreft een interdepartementale budgetoverheveling van € 118.000,- aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor de detachering van een medewerker bij Defensie. Ook is er € 7.000,- overgeheveld aan het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de deelname van de Directie Communicatie aan de benchmark Persvoorlichting bij Rijkswaterstaat en er is € 76.000,- overgeheveld aan BZK voor de detachering van een communicatieadviseur van BZK voor de corporate story van Defensie.

Niet-beleidsartikel 10 Centraal apparaat

Artikel 10 Centraal apparaat (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- groting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	1.595.554	- 43.430	1.552.124	25.554	1.577.678
Uitgaven	1.595.554	- 6.730	1.588.824	25.554	1.614.378
Apparaatsuitgaven	1.595.554	- 6.730	1.588.824	25.554	1.614.378
Personele uitgaven	1.580.035	- 7.297	1.572.738	25.844	1.598.582
– waarvan eigen personeel	126.060	10.022	136.082	- 6.388	129.694
– waarvan externe inhuur	3.588	830	4.418	- 650	3.768
– waarvan pensioenen en uitkeringen	1.266.244	- 6.534	1.259.710	32.882	1.292.592
– waarvan wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-gelden	184.143	- 11.615	172.528	0	172.528
Materiele uitgaven	15.519	567	16.086	- 290	15.796
– waarvan overig	15.138	567	15.705	- 409	15.296
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	381	0	381	119	500
Totaal ontvangsten	6.818	35	6.853	31.196	38.049

Omschrijving	Apparaat uitgaven
Beleidsmatige mutaties	
Algemene mutaties:	
Herschikking tussen defensieonderdelen	- 8.465
Doorwerking hoger bijgestelde ontvangsten	1.354
Nieuwe lening ABP met het vervallen van oude lening	32.835
Doorwerking ontvangsten aflossing oude lening en rente	28.342
Aflossing ABP lening en rente aan Minfin	- 28.342
Interdepartementale overboeking	
– bijdrage aan MinFin voor fiscalist en financial trainees	- 170
Totaal mutaties	25.554

Toelichting op de verplichtingen

Bijstelling verplichtingen

De bijstellingen van het verplichtingenbudget zijn dezelfde als die van de uitgaven.

Toelichting op de uitgaven

Herschikking tussen defensie onderdelen

In totaal wordt € 7,0 miljoen overgeheveld naar artikel 12 om in te zetten voor problematiek bij de overige Defensieonderdelen. Deze bestaat uit de vrijval vanuit formatie bij de Bestuursstaf van € 5,3 miljoen, naast de inzet van € 0,5 miljoen voor het dekken van het tekort op Schadevergoedingen op artikel 9, en vanuit overige exploitatie en doorwerking van hogere ontvangsten van € 1,7 miljoen. Tevens betreft het een herschikking van budget naar het artikel Geheime uitgaven (€ 1,2 miljoen) en diverse kleine mutaties met een totale omvang van € 0,4 miljoen.

Nieuwe lening Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) met aflossing van oude lening

De Staat is met het ABP een lening overeengekomen om de kapitaaldekking van de militaire ouderdomspensioenen te financieren. De ramingen voor opname en aflossing van de lening zijn hierop aangepast.

Per saldo neemt het budget voor pensioenen in 2016 toe met € 32,8 miljoen. De afname van het budget vindt plaats in latere jaren.

Ontvangsten

Omschrijving	Apparaat uitgaven
Ontvangsten mutaties	
Specifieke mutaties:	
Aflossing lening door ABP en ontvangen rente	28.342
Bijstellen overige ontvangsten	2.854
Totaal mutaties	31.196

Toelichting ontvangsten

De aflossing van de lening door het ABP werkt door op het uitgavenkader en is vervolgens afgelost aan het Ministerie van Financiën. De overige ontvangsten zijn bijgesteld vanwege fiscale teruggave en vrijgave reservering schadevergoeding.

Niet – beleidsartikel 11 Geheime uitgaven

Artikel 11 Geheime uitgaven (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	5.353	37	5.390	1.166	6.556
Geheime uitgaven	5.353	37	5.390	1.166	6.556
Totaal uitgaven	5.353	37	5.390	1.166	6.556

Toelichting

Doorerschikking van budgetten zijn de benodigde middelen toegevoegd aan dit artikel.

Niet – beleidsartikel 12 Nominaal en onvoorzien

Artikel 12 Nominaal en onvoorzien (bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- grooting 2016	Mutatie 1e suppletoire begroting 2016	Stand 1e suppletoire begroting 2016	Mutatie 2e suppletoire begroting 2016	Stand 2e suppletoire begroting 2016
Verplichtingen	153.484	- 102.843	50.641	- 50.641	0
Loonbijstelling					
Prijsbijstelling					
Nader te verdelen	153.484	- 102.843	50.641	- 50.641	0
Onvoorzien					
Totaal uitgaven	153.484	- 102.843	50.641	- 50.641	0

Toelichting

Dit betreffen herschikkingen naar de defensieonderdelen die reeds in de betreffende artikelen zijn toegelicht. De grootste mutaties zijn:

- Uitdelen van het budget voor migratie (€ 25 miljoen);
- compensatie voor de instandhouding van de NH-90 (€ 10 miljoen);

- toewijzing aan DMO, ter compensatie van een te laag brandstofbudget (€ 11,8 miljoen);
- uitdelen van het budget voor de *pilots* reservisten (€ 3,4 miljoen);
- diverse kleinere mutaties oplopend tot een bedrag van circa € 0,4 miljoen.